

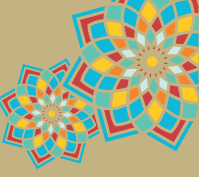
DİN ÖĞRETİMİ GENEL
MÜDÜRLÜĞÜ

TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ

6. SINIF

AÇIK UÇLU ÇALIŞMA SORULARI

2.
ÜNİTE

SORULAR

1. Ramazan ayı geldiğinde Ahmet'in evinde tatlı bir telaş başlar. Ahmet, bu ayın neden diğer aylardan daha özel olduğunu merak etmektedir. Bir akşam iftarı beklerken dedesine: "Dedeciğim, Ramazan deyince hepimizin aklına hemen oruç geliyor. Ramazan sadece bundan mı ibaret?" diye sorar.

Dedesı de ona řu ayetle açıklama yapar:

"Ramazan ayı, insanlar için bir hidayet rehberi, doğru yolun ve hak ile batılı birbirinden ayırmanın apaçık delilleri olarak Kur'an'ın kendisinde indirildiği aydır. Öyle ise içinizden kim bu aya ulaşırsa onda oruç tutsun..." (Bakara suresi 185. ayet)

Dedesı ayrıca Hz. Peygamber'in her Ramazan ayında Cebrail (as) ile bir araya gelerek o güne kadar indirilen Kur'an ayetlerini karşılıklı okuduklarını anlatır.

- a) Metinden hareketle, Ramazan ayının Kur'an ayı olarak nitelendirilmesinin nedenlerini yazınız.

- b) Metinden hareketle, Ramazan ayı ile Kur'an okuma ibadeti arasındaki ilişkiyi açıklayınız.

2. Ramazan ayı boyunca bir okulda aşağıdaki etkinlikler düzenlenmiştir:

1. Gün	5. Gün	10. Gün
Mukabele başlangıcı	Oruç hakkında söyleşi	Kur'an-ı Kerim'i güzel okuma yarışması
18. Gün	27. Gün	30. Gün
İftar programı	Kadir Gecesi programı	Hatim programı

Okuldaki etkinlikleri inceleyerek hangi iki ibadetin öne çıktığını belirleyiniz. Bu ibadetlerin ramazan ayında öne çıkmasının nedenini açıklayınız.

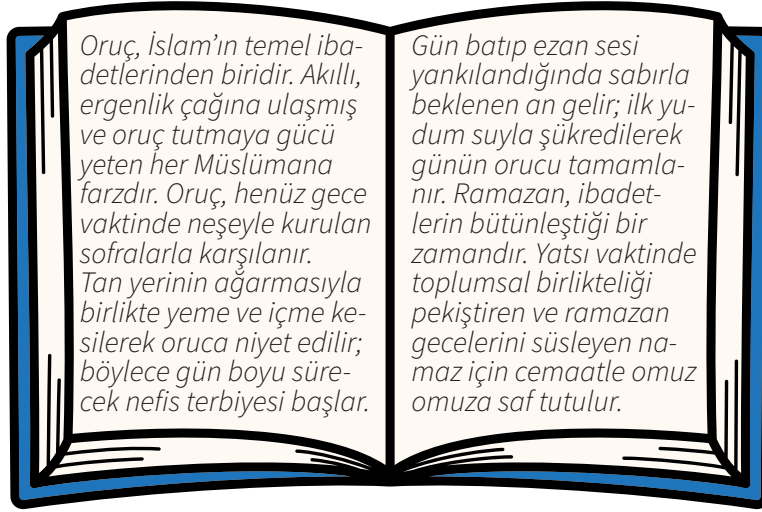
3. Bir radyoda ramazan ayına özel yayın yapan sunucu, dinleyicilerine şöyle seslenmektedir:

“Sevgili dinleyiciler! Ramazan ayı adeta insanın kendini tepeden tırnağa yenilediği manevi bir eğitim kampıdır. Bu manevi kampta insanı olgunlaştıran iki önemli ibadet vardır. Oruç, irademizi eğiterek sabırlı olmamızı ve kötülöklere karşı direnç kazanmamızı sağlar. Kur'an-ı Kerim okumak ise insanın Allah'ın (cc) mesajlarını öğrenmesine, doğruyu yanlıştan ayırt etmesine ve hayatını bu doğrultuda şekillendirmesine yardımcı olur. Böylece insan, bu iki ibadeti yerine getirerek istenilen ahlaki olgunluğa erişir.”

Metinden hareketle, ramazan ayında oruç ve Kur'an okuma ibadetlerinin birbirini nasıl tamamladığını açıklayınız.

4. Yusuf, kütüphanede incelediği bir kitapta şu bilgilerle karşılaşır:

a) Bu metne göre, bir insanın oruç tutması için gerekli şartlar nelerdir?

.....

.....

.....

b) Yusuf'un okuduğu metinde oruçla ilgili verilen açıklamaları kullanarak bunların karşılık geldiği kavramları örnekteki gibi tabloya yazınız.

Metindeki Açıklama	Karşılık Gelen Kavram
Gece vaktinde neşeyle kurulan sofralar	Sahur

5. Aşağıda oruç ibadetiyle ilgili günlük hayatta kişilerin karşılaştığı bazı durumlar verilmiştir. Bu durumlarda kişilerin dinî hükümlere göre yapması gerekeni karşılarındaki sütuna yazınız.

Günlük Hayattan Durum	Yapılması Gereken
Ramazan ayında oruç tutarken gün içinde hastalığı ağırlaşan ve orucunu bozmak zorunda kalan bir kişi	
Bir dileğinin gerçekleşmesi hâlinde Allah'a (cc) oruç tutacağına söz veren ve dileği gerçekleşen kişi	
İyileşme ümidi olmayan sürekli bir hastalığı nedeniyle oruç tutamayan kişi	
Ramazan ayında herhangi bir mazereti olmaksızın tuttuğu orucu bilerek bozan kişi	
Ramazan ayında geçici olarak hastalandığı için o gün oruç tutamayan kişi	

6. Mustafa, ramazan ayı yaklaşırken mahalle bakkalı Murat Amca'dan bir imsakiye alır. İmsakiyeyi incelediğinde her günün karşısında imsak ve iftar saatlerinin farklı olduğunu görür. Mustafa, bu kavramların anlamını ve orucun kimlere farz olduğunu öğrenmek amacıyla bir araştırma yapar. Araştırması sonucunda şu bilgi notlarını derler:

Oruç; Allah'ın (cc) rızasını kazanmak amacıyla tan yerinin ağarmasından güneşin batmasına kadar yeme, içme ve bedensel arzulardan uzak durarak yapılan disiplinli bir ibadettir.

Not I

İslam dininde ibadetle sorumlu olmak için kişinin akıl sağlığının yerinde ve ergenlik çağına ulaşmış olması; ibadeti yerine getirmeye engel bir sağlık sorununun bulunmaması esas alınır.

Not II

Mustafa akşam yemeğinde ailesiyle araştırma sonuçlarını paylaşırken; 7 yaşındaki kardeşi Musa'nın, sağlıklı bir yetişkin olan babasının ve kronik şeker hastası olduğu için düzenli ilaç kullanması gereken babaannesinin durumlarını bu bilgilere göre değerlendirmek ister.

a) Metinden hareketle, imsak ve iftar vakitlerinin oruç ibadeti açısından ne ifade ettiğini açıklayınız.

.....

.....

.....

b) Metinden hareketle; Musa'nın, babasının ve babaannesinin oruç tutmakla yükümlü olup olmadıklarını gerekçeleriyle açıklayınız.

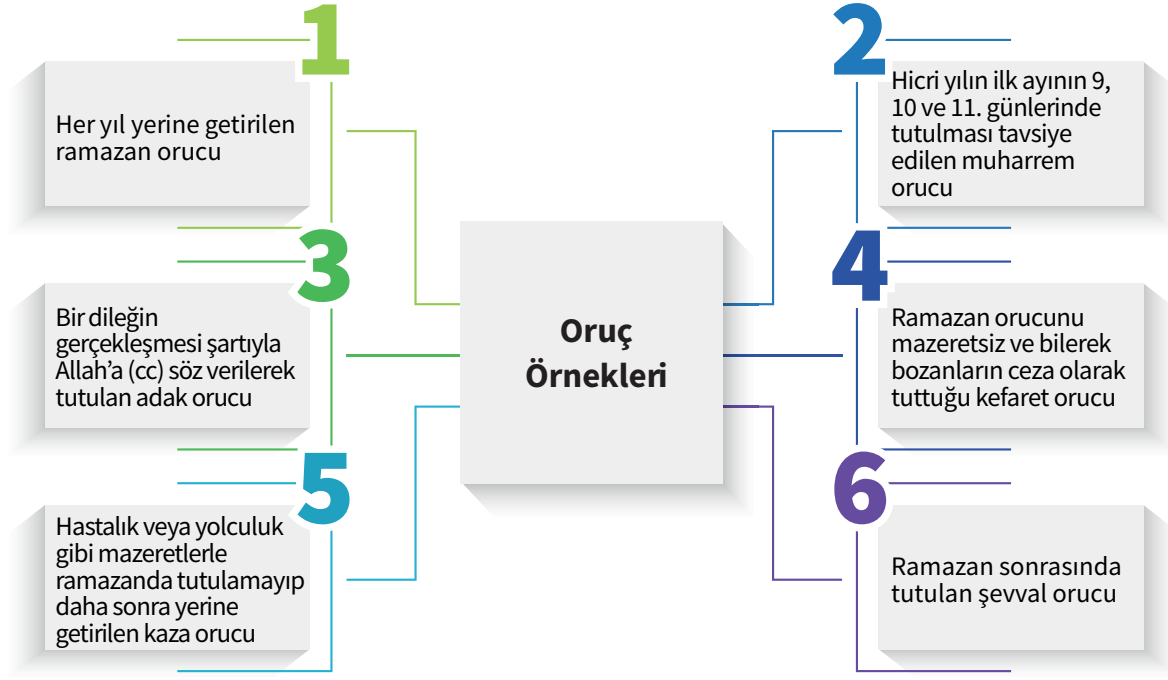
.....

.....

.....

7.

Yukarıda verilen oruç örneklerinin numaralarını kullanarak, ait oldukları oruç çeşidinin karşısındaki boşluklara yazınız.

Oruç Çeşidi	Bu Çeşide Ait Oruç Numaraları
Yüce Allah'ın kesinlikle tutulmasını emrettiği oruç	
Farz kadar kesin olmamakla beraber dinen tutulması gereken oruç	
Hiz. Peygamber'in farz ve vacipler dışında tutulmasını öğütlediği oruç	

8. Burhan, iftara az bir zaman kala mahalle fırınının önünde pide kuyruğuna girer. Hava oldukça sıcaktır; Burhan hem acıkmış hem de susamıştır. Sıra tam Burhan'a gelmişken, birisi haksız yere önüne geçer. Burhan bir an öfkelenir, açlığını da etkisiyle onunla tartışmak ister. Ancak o anda Hz. Peygamber'in "Oruç sabrın yarısıdır." ve "Oruç bir kalkandır." hadislerini hatırlar. Kendi kendine, "Eğer Allah (cc) rızası için akşama kadar yememeye sabredebiliyorsa, şu anki öfkeme de sahip çıkabilirim." diye düşünür. Derin bir nefes alır, öfkesini kontrol eder ve önündeki kişiyi nazikçe uyarır. Böylece tartışmak yerine sakin kalmayı seçer.

a) Burhan'ın davranışından hareketle oruç ibadetinin insan davranışlarına nasıl yansıdığını açıklayınız.

.....

.....

.....

b) Metinden hareketle, "Orucu bir kalkan olarak görmek" anlayışı insanlar arasındaki iletişimi ve toplumsal huzuru nasıl etkileyebilir? Açıklayınız.

.....

.....

.....

9. Ali, ramazan ayının ilk gününden itibaren tuttuğu oruçlarla ilgili yaşadıklarını ve kendisinde fark ettiği değişimleri günlüğüne not etmeye karar verir. Ramazan boyunca tuttuğu günlükten bazı bölümler şöyledir:

1. Gün – Pazartesi

“Bugün ilk orucumu tuttum. Sahura kalkmak zor geldi. Gün içinde özellikle susadığım zamanlar oldu. Öğleden sonra biraz zorlandım. Akşam ezanı okunduğunda iftar vaktinin geldiğini bilmek beni çok sevindirdi. Gün boyunca bekleyip orucumu tamamlayabildiğim için çok mutluyum.”

10. Gün – Çarşamba

“Bugün okulda ihtiyaç sahibi öğrenciler için bir yardım kampanyası düzenlendi. Kampanyayı görünce gün içinde yaşadığım açlık aklıma geldi. Cebimdeki harçlığın bir kısmını kampanyaya bağışladım. Daha önce de yardım ediyordum; ancak bugün ihtiyaç sahibi öğrencilerin neler yaşayabileceğini daha fazla hissettim.”

18. Gün – Perşembe

“Annem bugün bana, ‘Oruç sadece mideyi aç bırakmak değil; dili, zihni ve davranışları da kötü sözlerden korumaktır.’ dedi. Bu söz üzerine bugün davranışlarıma daha çok dikkat ettim. Kimseyle tartışmadım, dedi-kodu yapmadım.”

- a) Ali’nin günlüğündeki ifadelerden hareketle oruç ibadetinin insana kazandırdığı değerlerden birini seçiniz. Bu değerın günlük hayatınızdaki yansımalarına bir örnek veriniz.

.....

.....

.....

- b) Ali’nin günlüğünden hareketle orucun insana kazandırabileceği üç özelliği belirleyiniz ve her birini günlükteki ifadelerden örneklerle gerekçelendiriniz.

Orucun insana kazandırabileceği özellik	Gerekçem

10. Aşağıda oruç ibadetiyle ilişkili bazı uygulamalar verilmiştir. Bu uygulamaların bireye ve topluma kazandırdığı değerleri karşlarına yazınız.

Oruç ibadetiyle ilgili uygulama	Bireye ve topluma kazandırdığı değerler
1. Gün boyunca yeme ve içmeden uzak durmak	
2. Bayramdan önce fitre ve sadaka vermek	
3. Akraba ve komşularla iftar davetlerinde buluşmak	
4. İftar sırasında sahip olunan nimetlerle orucu açmak	
5. Yeme ve içmeden uzak durarak mideyi dinlendirmek	

11. İki öğrenci orucun insana kazandırdıkları hakkında şu görüşleri ifade etmiştir:

“Oruç, insanın sahip olduğu nimetlerin Allah’tan (cc) geldiğini fark ederek bencillik ve kibir gibi kötü duygulardan uzaklaşmasına yardımcı olur.”

Hilal

“Oruç, insanın çevresindeki insanların ihtiyaçlarına ve yaşadığı şartlara karşı daha duyarlı olmasını sağlar.”

Murat

Hilal ve Murat’ın görüşlerini birlikte değerlendirerek, bu görüşler arasındaki ilişkiyi açıklayınız.

.....

.....

.....

12. Ramazan ayında oruç tutan Asım Usta, bu ay boyunca işlerini yaparken davranışlarına daha fazla dikkat etmeye çalışır. Etrafındaki insanlarla yaşadığı anlaşmazlıklarda kırıncı söz söylememeye ve tartışmayı büyütmemeye özen gösterir. Ayrıca iş yerinde kimsenin olmadığı zamanlarda da kötülüklerden ve günahlardan uzak durur. Ramazan ilerledikçe tuttuğu oruçlarla birlikte kendisini daha dinç hissettiğini ve günlük işlerini daha rahat sürdürdüğünü düşünür. Böylece orucun yalnızca yeme ve içmeden uzak durmak olmadığını, hayatına da yön verdiğini anlar.

Asım Usta, oruç tutarken aşağıdaki ayet ve hadislerin mesajlarına uygun davranmaya özen göstermiştir.

- Ayet: “Ey iman edenler! Allah’a karşı gelmekten sakınmanız için oruç, sizden öncekilere farz kılındığı gibi size de farz kılındı.” (Bakara suresi 183. ayet)
- Hadis 1: “Oruç (sahibini koruyan) bir kalkandır. Oruçlu saygısızlık yapmasın, kötü konuşmasın. Eğer biri kendisiyle kavga etmeye veya ona kötü söz söylemeye kalkışırsa iki defa ‘Ben oruçluyum.’ desin.” (Buhari, “Savm”, 2)
- Hadis 2: “Oruç tutunuz ki sıhhat bulasınız.” (Taberani, Mu’cemu’l-Evsat, 8/174.)

Yukarıda verilen ayet ve hadisleri Asım Usta’nın davranışlarıyla ilişkilendirerek tabloyu doldurunuz.

Ayet ve Hadisler	İlgili Davranış ve İlişkilendirme Sebebi
Ayet	İlgili davranış: İlişkilendirme sebebi:
Hadis 1	İlgili davranış: İlişkilendirme sebebi:
Hadis 2	İlgili davranış: İlişkilendirme sebebi:

13. Aşağıda iftar duasının okunuşu ve anlamı verilmiştir. Boş bırakılan bölümleri, verilen kelimelerden uygun olanları seçerek tamamlayınız.

Okunuşu:

tevekkeltü

eftartü

Samed

sumtü

ebter

âmentü

“Allâhümme leke ve bike ve aleyke ve alâ rızıkıke”

Anlamı:

güvendim

rızkınla

bağışla

rızan

inandım

doğru

“Allah’ım! Senin için oruç tuttum, sana , sana Senin orucumu açtım.”

14. Süreyya, akşam iftar vakti yaklaşırken ailesine iftar duasını kendisinin okumak istediğini söyler. Sofradaki hurma ve suya bakarken gün boyunca Allah'ın (cc) rızasını kazanmak için sabırla oruç tuttuğunu düşünür. Ezan okunmadan hemen önce ellerini açarak şöyle dua eder: “Allah’ım! Senin rızan için oruç tuttum, sana inandım, sana güvendim. Senin rızkınla orucumu açtım.”

Süreyya duayı okurken yalnızca orucunu açacak olmanın sevincini değil, kendisine bu nimetleri veren Allah’a (cc) duyduğu güven ve bağlılığın verdiği manevi huzuru da derinden hissederek.

a) Metinden hareketle, iftar duasını Allah’a (cc) güven ve teslimiyet açısından açıklayınız. Allah’a (cc) güven ve teslimiyete günlük hayattan bir örnek veriniz.

b) İftar duasının temel mesajını; niyet, bağlılık ve şükür kavramlarını kullanarak özetleyiniz.

15. “Allah’ım! Senin rızan için oruç tuttum, Sana inandım, Sana güvendim ve Senin verdiğin rızıkla orucumu açtım.”
Yukarıdaki duada altı çizili ifadeyle anlatılmak istenen dinî kavramı belirleyiniz. Bu kavramı günlük hayatınızdan bir örnekle açıklayınız.

SORU NO	ÖĞRENME ÇIKTISI	BECERİLER
1	DKAB.6.2.1. Ramazan ayının oruç ve Kur'an ayı olduğunu çözümleyebilme	KB2.4. Çözümleme
2	DKAB.6.2.1. Ramazan ayının oruç ve Kur'an ayı olduğunu çözümleyebilme	KB2.4. Çözümleme
3	DKAB.6.2.1. Ramazan ayının oruç ve Kur'an ayı olduğunu çözümleyebilme	KB2.4. Çözümleme
4	DKAB.6.2.2. Oruç ibadeti hakkında bilgi toplayabilme	KB2.6. Bilgi Toplama
5	DKAB.6.2.2. Oruç ibadeti hakkında bilgi toplayabilme	KB2.6. Bilgi Toplama
6	DKAB.6.2.2. Oruç ibadeti hakkında bilgi toplayabilme	KB2.6. Bilgi Toplama
7	DKAB.6.2.2. Oruç ibadeti hakkında bilgi toplayabilme	KB2.6. Bilgi Toplama
8	DKAB.6.2.3. Orucun insana kazandırdıkları konusunda analitik düşünebilme	DAB4. Tefekkür (DAB4.4. Dinî Konularda Analitik Düşünme)
9	DKAB.6.2.3. Orucun insana kazandırdıkları konusunda analitik düşünebilme	DAB4. Tefekkür (DAB4.4. Dinî Konularda Analitik Düşünme)
10	DKAB.6.2.3. Orucun insana kazandırdıkları konusunda analitik düşünebilme	DAB4. Tefekkür (DAB4.4. Dinî Konularda Analitik Düşünme)
11	DKAB.6.2.3. Orucun insana kazandırdıkları konusunda analitik düşünebilme	DAB4. Tefekkür (DAB4.4. Dinî Konularda Analitik Düşünme)
12	DKAB.6.2.3. Orucun insana kazandırdıkları konusunda analitik düşünebilme	DAB4. Tefekkür (DAB4.4. Dinî Konularda Analitik Düşünme)
13	DKAB.6.2.4. İftar duasını ve bu duanın anlamını okuyarak yorumlayabilme	KB2.14. Yorumlama
14	DKAB.6.2.4. İftar duasını ve bu duanın anlamını okuyarak yorumlayabilme	KB2.14. Yorumlama
15	DKAB.6.2.4. İftar duasını ve bu duanın anlamını okuyarak yorumlayabilme	KB2.14. Yorumlama

DEĞERLENDİRME

Soru 1 a) Tam Yanıt Ölçütü

Öğrencinin metinden ve Bakara suresi 185. ayetten hareketle Ramazan ayının “Kur’an ayı” olarak nitelen-
dirilmesinin nedenlerini belirlemesi beklenir. Bu kapsamda Kur’an-ı Kerim’in ramazan ayında indirilmeye
başlanması ve Hz. Peygamber’in Cebrail (as) ile ramazan aylarında Kur’an ayetlerini karşılıklı okuması ifa-
delerine yer vermesi beklenir.

Örnek Cevap:

- Kur’an’ın İndirilmesi: İnsanlara doğru yolu gösteren Kur’an-ı Kerim bu ayda indirilmeye başlanmıştır.
- Mukabele: Hz. Peygamber ile Cebrail (as) her ramazan ayında bir araya gelerek o güne kadar indirilen Kur’an ayetlerini karşılıklı okumuşlardır.

b) Tam Yanıt Ölçütü

Öğrencinin metinden hareketle ramazan ayı ile Kur’an-ı Kerim okuma arasındaki ilişkiyi açıklaması bekle-
nir. Ramazan ayının Kur’an-ı Kerim’in indirilmeye başlandığı ay olması ve Hz. Peygamber’in Cebrail (as) ile
gerçekleştirdiği karşılıklı okuma uygulamasından hareketle, Müslümanların bu ayda Kur’an-ı Kerim’i daha
çok okumaya, hatim yapmaya, anlamını öğrenmeye ve mesajlarını hayatlarına yansıtmaya özen gösterdik-
lerini belirtmesi beklenir.

Örnek Cevap:

Ramazan ayı, Kur’an-ı Kerim’in indirildiği ve Hz. Peygamber’in Cebrail (as) ile karşılıklı Kur’an okuduğu ay ol-
ması sebebiyle Kur’an okuma ibadetiyle doğrudan ilişkilidir. Müslümanlar da Hz. Peygamber’in (sav) bu uygu-
lamasını örnek alarak ramazan ayında Kur’an-ı Kerim’i daha çok okumaya, mukabele geleneğini sürdürmeye,
ayetlerin anlamı üzerinde düşünmeye ve ilahi mesajları hayatlarına yansıtmaya özen gösterirler.

Soru 2 Tam Yanıt Ölçütü

Öğrencinin tabloda öne çıkan iki ibadetin oruç tutmak ve Kur’an-ı Kerim okumak olduğunu doğru tespit
etmesi ve bu ibadetlerin ramazan ayında öne çıkma nedenlerini kısaca açıklaması beklenir.

Örnek Cevap:

- Etkinliklerin yoğunlaştığı iki ibadet: Oruç tutma (oruç söyleşisi, iftar programı) ve Kur’an-ı Kerim okuma (mukabele, Kur’an’ı güzel okuma yarışması, Kadir gecesi, hatim programı)
- Bu ibadetlerin ramazan ayında öne çıkmasının nedenleri: Ramazan ayı, İslam’ın şartlarından biri olan farz oruç ibadetinin eda edildiği özel zaman dilimidir. Ayrıca Kur’an-ı Kerim, bu ayın içinde yer alan Kadir Gecesi’nde indirilmeye başlanmış; Hz. Peygamber ile Cebrail’in (as) bu ayda Kur’an-ı Kerim’i kar-
şılıklı okumuşlardır. Bu sebeple ramazan ayı “Oruç ayı” ve “Kur’an ayı” olarak öne çıkar.

Soru 3**Tam Yanıt Ölçütü**

Öğrencinin verilen metinden hareketle orucun iradeyi eğitip kendini kontrol etmeyi sağladığını, Kur'an okumanın ise doğru davranışlara rehberlik ettiğini belirterek bu iki ibadetin insanın ahlaki gelişimindeki rolünü açıklaması beklenir.

Örnek Cevap:

Oruç tutmak insanın iradesini eğiterek kötülüklerden uzak durmasını ve kendini kontrol etmesini sağlar; Kur'an okumak ise Allah'ın (cc) mesajlarıyla insana doğru yolu gösterir. Böylece bu iki ibadet insanın ahlaki olgunluğa ulaşmasına yardımcı olur.

Soru 4 a) Tam Yanıt Ölçütü

Öğrencinin, orucun bir insana farz olması için metinde verilen şartları doğru belirlemesi beklenir.

Örnek Cevap:

Orucun bir insana farz olması için şu şartlar gereklidir.

1. Müslüman olmak
2. Akıllı olmak
3. Ergenlik çağına ulaşmış olmak
4. Oruç tutmaya gücü yetmek (Sağlıklı olmak)

b) Tam Yanıt Ölçütü

Öğrencinin metinde oruç ibadeti ile ilgili örtük olarak verilen açıklamaları doğru kavramlarla eşleştirmesi beklenir.

Örnek Cevap:

Metindeki Açıklama	Karşılık Gelen Kavram
Gece vaktinde neşeyle kurulan sofralar	Sahur
Tan yerinin ağarmasıyla birlikte yeme ve içmenin kesilmesi	İmsak
Gün batıp ezan sesiyle birlikte orucun tamamlanması	İftar
Yatsı vaktinde cemaatle kılınan, Ramazan gecelerini süsleyen namaz	Teravih namazı

Soru 5

Tam Yanıt Ölçütü

Öğrencinin verilen günlük hayat durumları karşısında yapılması gereken dinî hükümleri (kaza orucu, adak/ nezir orucu, fidyе ve kefareт orucu) doğru ve eksiksiz bir şekilde tespit edip açıklaması beklenir.

Örnek Cevap:

Günlük Hayattan Durum	Yapılması Gereken
Ramazan ayında oruç tutarken gün içinde hastalığı ağırlaşan ve orucunu bozmak zorunda kalan bir kişi	İyileştikten sonra tutamadığı o gün için ramazan ayı sonrasında 1 gün kaza orucu tutmalıdır.
Bir dileğinin gerçekleşmesi hâlinde Allah’a (cc) oruç tutacağına söz veren ve dileği gerçekleşen kişi	Niyet ettiği adak (nezir) orucunu tutmalıdır.
İyileşme ümidi olmayan sürekli bir hastalığı nedeniyle oruç tutamayan kişi	Tutamadığı her gün için bir yoksulun bir günlük yiyecek ihtiyacını karşılayacak miktarda fidyе vermelidir.
Ramazan ayında herhangi bir mazereti olmaksızın tuttuğu orucu bilerek bozan kişi	Kefaret orucu tutmalıdır.
Ramazan ayında geçici olarak hastalandığı için o gün oruç tutamayan kişi	İyileştikten sonra tutamadığı gün sayısınca ramazan ayı sonrasında kaza orucu tutmalıdır.

Soru 6 a) Tam Yanıt Ölçütü

İmsak ve iftar vakitleri, günlük oruç ibadetinin başlangıç ve bitiş sınırlarını oluşturur. İmsak vaktinin tan yerinin ağarmasıyla birlikte yeme, içme ve orucu bozan davranışlardan uzak durulmaya başlandığı, yani orucun başladığı vakit olduğunu, iftar vaktinin ise güneşin batmasıyla birlikte orucun sona erdiği vakit olduğunu açıklaması beklenir.

Örnek Cevap:

İmsak: Tan yerinin ağarmasıyla birlikte oruç ibadetinin başladığı, yeme, içme ve bedensel arzulardan uzak durulmaya başlanan vakittir.

İftar: Güneşin batmasıyla birlikte oruç ibadetinin sona erdiği ve yeme-içme yasağının kalkarak orucun açıldığı vakittir.

b) Tam Yanıt Ölçütü

Öğrencinin metindeki Not II’de verilen sorumluluk şartları (akıl sağlığı, ergenlik çağı ve sağlık engeli bulunmaması) doğrultusunda üç kişinin durumunu tek tek gerekçelendirerek açıklaması beklenir.

Örnek Cevap:

Musa: Oruç tutmakla yükümlü değildir. Çünkü henüz 7 yaşındadır ve İslam’da ibadetle sorumlu olmak için ergenlik çağına ulaşmış olmak gereklidir.

Babası: Oruç tutmakla yükümlüdür. Çünkü akıl sağlığı yerinde, ergenlik çağına ulaşmış yetişkin bir bireydir ve oruç tutmasına engel bir sağlık sorunu yoktur.

Babaannesi: Oruç tutmakla yükümlü değildir. Çünkü düzenli ilaç kullanmasını gerektiren kronik bir rahatsızlığı vardır ve İslam’da oruçla sorumlu olmak için ibadete engel bir sağlık sorununun bulunmaması esastır.

Soru 7**Tam Yanıt Ölçütü**

Öğrencinin verilen oruç örneklerini numaralarını kullanarak ait oldukları oruç çeşitleriyle doğru ve eksiksiz bir şekilde eşleştirmesi beklenir.

Örnek Cevap:

Oruç Çeşidi	Bu Çeşide Ait Oruç Numaraları
Yüce Allah'ın kesinlikle tutulmasını emrettiği oruç	1, 4, 5
Farz kadar kesin olmamakla beraber dinen tutulması gereken oruç	3
Hz. Peygamber'in farz ve vacipler dışında tutulmasını öğütlediği oruç	2, 6

Soru 8 a) Tam Yanıt Ölçütü

Öğrencinin metinden ve Burhan'ın davranışından hareketle orucun yalnızca aç ve susuz kalmaktan ibaret olmadığını; öfkeyi kontrol etme, iradeyi güçlendirme ve sabır geliştirmeye katkı sağladığını açıklaması beklenir. Burhan'ın karşılaştığı haksızlık karşısında hadisişerifi hatırlayarak öfkesini kontrol etmesini ve nezaketle davranmasını, orucu insanın davranışlarına olumlu etkisiyle ilişkilendirmesi beklenir.

Örnek Cevap:

Oruç, yalnızca aç ve susuz kalmak değil; insanın duygularını ve öfkesini kontrol etmesine, sabır ve irade geliştirmesine katkı sağlayan bir ibadettir. Burhan, haksızlığa uğradığında "Oruç sabrın yarısıdır." hadisini hatırlayarak öfkesine hâkim olmuş ve sorunu nezaketle çözmeye çalışmıştır. Bu davranış, orucun insanı sabırlı olmaya, öfkesini kontrol etmeye ve nazik davranmaya yönelttiğini göstermektedir.

b) Tam Yanıt Ölçütü

Öğrencinin orucun kalkan olma özelliğini, insanı kötülüklerden, kavgalardan ve olumsuz davranışlardan uzak tutan koruyucu yönüyle açıklaması beklenir. Öğrencinin, öfke ve anlaşmazlık durumlarında oruçlu olduğunu hatırlayarak kırıcı söz ve davranışlardan kaçınmanın kişiler arası iletişimde nezaket, sabır ve anlayışı güçlendireceğini açıklaması beklenir. Bu tutumun kişiler arasındaki çatışmaları azaltarak toplumda huzur, hoşgörü ve barış ortamının güçlenmesine katkı sağlayacağını ifade etmesi beklenir.

Örnek Cevap:

Orucun kalkan olması, insanı kötülüklerden, kırıcı sözlerden, kavg ve tartışmalardan uzak tutan koruyucu yönünü ifade eder. İnsanlar karşılaştıkları olumsuz durumlarda orucun bu yönünü hatırlayarak öfkelerini kontrol etmeye, kırıcı davranışlardan kaçınmaya ve nazik bir iletişim kurmaya özen gösterirler. Bu tutum, insanlar arasındaki anlaşmazlıkların azalmasına; karşılıklı saygı, kardeşlik ve toplumsal huzurun güçlenmesine katkı sağlar.

Soru 9 a) Tam Yanıt Ölçütü

Öğrencinin Ali'nin günlüğünden orucun kazandırdığı sabır, yardımlaşma, empati, özdenetim, güzel söz ve davranışlara dikkat etme gibi değerlerden birini belirlemesi ve seçtiği değerın günlük hayatındaki yansımasına uygun somut bir örnek vermesi beklenir.

Örnek Cevap:

Sabır: Oruç tutarken susadığım veya zorlandığım zamanlarda sabretmeye çalışırım. Örneğin, istediğim bir şeyi hemen elde edemediğimde öfkelenmek yerine bekleyip sakin davranabilirim.

Yardımlaşma: Oruç sayesinde ihtiyaç sahibi insanların durumunu daha iyi anlayabilirim. Örneğin, okulumdaki ihtiyaç sahibi bir öğrenci için düzenlenen yardım kampanyasına imkânım ölçüsünde destek olabilirim.

b) Tam Yanıt Ölçütü

Öğrencinin, Ali'nin günlüğündeki 3 farklı günden hareketle orucun kazandırdığı özellikleri doğru tespit edip günlüğün ilgili bölümüyle eşleştirerek gerekçelendirmesi beklenir.

Örnek Cevap:

Orucun insana kazandırabileceği özellik	Gerekçem
Sabır	Ali, gün içinde özellikle susadığında ve öğleden sonra zorlandığında orucunu bozmadan beklemiş ve akşam ezanına kadar sabretmiştir.
Yardımlaşma	Ali, yardım kampanyasını görünce oruç sırasında yaşadığı açlığı ihtiyaç sahibi öğrencilerin durumuyla ilişkilendirmiş ve harçlığının bir kısmını bağışlamıştır.
Kendini kontrol etme / Özdenetim	Ali, annesinin sözlerinden etkilenecek davranışlarına daha fazla dikkat etmiş; kimseyle tartışmamış ve dedikodu yapmamıştır. Bu durum, orucun kişinin davranışlarını kontrol etmesine katkı sağlayabileceğini göstermektedir.

Soru 10

Tam Yanıt Ölçütü

Öğrencinin oruç ibadetiyle ilgili verilen uygulamaları insan hayatına ve topluma kazandırdığı değerlerle doğru ve eksiksiz bir şekilde ilişkilendirip yazması beklenir.

Örnek Cevap:

Oruç ibadetiyle ilgili uygulama	Bireye ve topluma kazandırdığı değerler
1. Gün boyunca yeme ve içmeden uzak durmak	İrade terbiyesi ve sabır
2. Bayramdan önce fitre ve sadaka vermek	Toplumsal yardımlaşma ve dayanışma
3. Akraba ve komşularla iftar davetlerinde buluşmak	Birlik ve beraberlik
4. İftar sırasında sahip olunan nimetlerle orucu açmak	Şükür bilinci
5. Yeme ve içmeden uzak durarak mideyi dinlendirmek	Beden sağlığı ve disiplin

Soru 11**Tam Yanıt Ölçütü**

Öğrencinin Hilal'in belirttiği bireysel ahlaki arınma ile Murat'ın belirttiği toplumsal duyarlılık arasındaki ilişkiyi kurarak, orucun bireysel ve toplumsal boyutlarının birbirini nasıl etkilediğini ve desteklediğini açıklaması beklenir.

Örnek Cevap:

Hilal'in vurguladığı bireysel nefis terbiyesi ile Murat'ın dikkat çektiği toplumsal empati, orucun birbirini tamamlayan iki temel boyutudur. Bireyin kibir ve bencillikten arınarak manevi olgunluğa ulaşması onu çevresindeki insanlara yardım etmeye yöneltirken; toplumdaki zorlukları fark edip empati kurması da elindeki nimetlerin değerini anlamasını sağlayarak kibrini engeller. Böylece bireysel ahlaki arınma toplumsal dayanışmayı doğurur, toplumsal yardımlaşma da bireyin manevi gelişimini pekiştirir.

Soru 12**Tam Yanıt Ölçütü**

Öğrencinin verilen metindeki davranışlardan hareketle Asım Usta'nın yalnızken günahlardan kaçınmasını ayetteki Allah'tan (cc) sakınma amacıyla, kırıcı söz söylemeyip tartışmaktan kaçınmasını 1. hadisteki koruyucu kalkan vurgusuyla ve kendisini dinç hissetmesini ise 2. hadisteki sağlık mesajıyla doğru bir şekilde ilişkilendirip açıklaması beklenir.

Örnek Cevap:

Ayet ve Hadisler	İlgili Davranış ve İlişkilendirme Sebebi
Ayet	İlgili davranış: "İş yerinde kimsenin olmadığı zamanlarda da kötülüklerden ve günahlardan uzak durması" İlişkilendirme Sebebi: Ayette orucun temel amacının Allah'a (cc) karşı gelmekten sakınmak olduğu bildirilmektedir. Asım Usta'nın yanında kimse yokken dahi günahlardan kaçınması, orucun kazandırdığı bilinci yansıtmaktadır.
Hadis 1	İlgili davranış: "Etrafındaki insanlarla yaşadığı anlaşmazlıklarda kırıcı söz söylememeye ve tartışmayı büyütmemeye özen göstermesi" İlişkilendirme Sebebi: Hadisişerifte orucun insanı kötü sözden, kavga ve kaba davranışlardan koruyan manevi bir kalkan olduğu vurgulanır. Asım Usta'nın tartışmalarda öfkesini yenip kırıcı konuşmaması bu hadis ile doğrudan ilişkilidir.
Hadis 2	İlgili davranış: "Tuttuğu oruçlarla birlikte kendisini daha dinç hissetmesi ve günlük işlerini daha rahat sürdürmesi" İlişkilendirme Sebebi: Hadisişerif orucun insan bedenine ve ruhuna sağladığı zindelik ile sağlık katkısına işaret eder. Asım Usta'nın oruç tuttukça dinçleştiğini fark etmesi bu hadisin bir yansımasıdır.

Soru 13**Tam Yanıt Ölçütü**

Öğrencinin verilen kelimeler arasından uygun olanları seçerek İftar duasının okunuşundaki (sumtü, âmentü, tevekkeltü, eftartü) ve anlamındaki (rızan, inandım, güvendim, rızkınla) boşlukları doğru ve eksiksiz bir şekilde tamamlaması beklenir.

Örnek Cevap:

Okunuşu: “Allâhümme leke sumtü ve bike âmentü ve aleyke tevekkeltü ve alâ rızkıke eftartü.”

Anlamı: “Allah’ım! Senin rızan için oruç tuttum, sana inandım, sana güvendim. Senin rızkınla orucumu açtım.”

Soru 14**a) Tam Yanıt Ölçütü**

Öğrencinin iftar duasındaki “Sana inandım, sana güvendim.” ifadesinden hareketle insanın kendisini yaratan ve rızıklandıran Allah’a (cc) güvenmesini ve O’na teslimiyet göstermesini açıklaması; bu anlayışa uygun günlük hayattan bir örnek vermesi beklenir.

Örnek Cevap:

İftar duası, insanın gün boyu açlık ve susuzluğa Allah (cc) rızası için katlandığını ve O’na teslim olduğunu gösterir. “Sana güvendim” ifadesi, rızık veren ve kulluk edilecek tek makamın Yüce Allah olduğuna inanarak O’na samimiyetle teslimiyet göstermesini ifade eder.

Bir öğrencinin sınavına güzelce çalışıp elinden gelen gayreti gösterdikten sonra “Allah’ım hakkımda hayırlısını ver” diyerek sonucunu Allah’a (cc) bırakmasıdır. (tevekkül etmesi)

b) Tam Yanıt Ölçütü

Öğrencinin verilen üç kavramı (niyet, bağlılık, şükür) doğru bağlamda kullanarak iftar duasının mesajını özetlemesi beklenir.

Örnek Cevap:

İftar duasının temel mesajı; ibadetin yalnızca Allah (cc) rızası niyetiyle yapılması, “Sana inandım, sana güvendim” diyerek Allah’a (cc) olan gönülden bağlılığın dile getirilmesi ve gün sonunda sunulan nimetler ile rızıklar için Yüce Allah’a şükredilmesidir.

Soru 15**Tam Yanıt Ölçütü**

Öğrencinin, altı çizili ifadede vurgulanan dinî kavramın şükür olduğunu belirlemesi; şükürün Allah’ın (cc) verdiği nimetlerin farkında olmak, bu nimetlerin Allah’tan (cc) geldiğini kabul etmek ve O’na teşekkür etmek anlamına geldiğini açıklaması beklenir.

Örnek Cevap:

Metinde ifade edilen dinî kavram şükürdür. Şükür, Allah’ın (cc) bize verdiği nimetlerin farkında olmak, bu nimetlerin Allah’tan (cc) geldiğini bilmek ve O’na teşekkür etmektir. İnsan sahip olduğu yiyecek, sağlık, aile ve diğer nimetlerin değerini bilmeli ve bunları Allah’ın (cc) rızasına uygun şekilde kullanmalıdır. Örneğin yemek yerken bu nimetin Allah (cc) tarafından verildiğini düşünerek “Elhamdülillah” demek ve sahip olduğum nimetler için Allah’a (cc) teşekkür etmek şükre örnektir. Ayrıca sahip olduğum nimetleri ihtiyaç sahipleriyle paylaşmak da şükürün davranışlara yansımaya örnek olabilir.

DİN ÖĞRETİMİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Öğretim Programları ve Materyalleri Daire Başkanlığı

MEBİ

EBA

MEB Beşevler Kampüsü F Blok Yenimahalle/ANKARA
Telefon: 0.312 413 37 41 / 0.312 413 39 57